

читачами в Інтернеті. "Я рекомендую вам перейти за цими посиланнями: вони ведуть в соціальний застосунок для читання, який з'єднає вас (через Facebook чи Twitter) з іншими читачами і зі мною і який постійно вражає. Цей застосунок легко встановити і відкрити для себе дивний новий світ того, що я називаю "Книга 2.0". Це світ, в якому співіснують діалог з автором, віртуальний книжковий клуб і розумний друг, який робить для вас особливі позначки і дарує подарунки", — зазначив у передмові автор [7].

Висновки. Цифрові технології активно розвиваються та сприяють появі нових видів електронних видань, що ускладнює процес їхньої типологізації та зумовлює потребу постійного оновлення (не менше ніж раз на 5 років) чинних нормативних документів, їхньої актуалізації з урахуванням цифрових трансформацій видавничої галузі. Оновленню стандартів має передувати фахова дискусія науковців, видавців-практиків, яку автор і прагне започаткувати цією статтею.

Список використаної літератури

1. Алексєєв О. Відмітні класифікаційні ознаки електронних навчальних видань для інженерних спеціальностей. — Режим доступу: http://www.i.npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=268:2009-11-27-12-10-09&catid=83:-15&Itemid=1&lang=uk (дата звернення: 13.07.2016). — Назва з екрана.
2. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості : ДСТУ 7157:2010. — Чинний від 1991—01—01. — Київ : Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Національні стандарти України).
3. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять : ДСТУ 3017:2015. — Чинний від 2016—07—01. — Київ : Держспоживстандарт України, 2016. — 13 с. — (Інформація та документація).
4. Водозазька С. Сучасна видавничка галузь східноєвропейського регіону: інноваційні детермінанти та актуальні трансформації : дис. ... д-ра наук із соц. комунік. / Світлана Анатоліївна Водозазька. — Київ, 2016. — С. 202—204.
5. Вуль В. Электронные издания : учебник. — Москва ; Санкт-Петербург : Петербургский институт печати, 2001. — 308 с.
6. Электронные издания. Основные виды и выходные сведения : ГОСТ Р 7.0.83-2013 СИБИД. — Дата введения 2014—03—01. — Москва : Стандартинформ, 2014. — Режим доступа: <http://docs.cntd.ru/document/1200104766>. — Загл. с экрана.
7. Меркоски Дж. Книга 2.0. Прошлое, настоящее и будущее электронных книг глазами создателя Kindle / Джейсон Меркоски. — Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2014. — 425 с.

8. Огар Е. Типологічні особливості українських цифрових медіа для дітей та підлітків // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства / ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України. — Львів, 2015. — Вип. 5 (23). — С. 241—251.
9. Погореловська І. Електронні видання: ідентифікаційний аспект // Держава та регіони. — 2013. — № 2. — Серія. Соціальні комунікації. — С. 136—141.
10. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. — Київ : Наук. Думка, 1970—1980. — Т. 1—11.
11. Barker P. Electronic libraries of the future // Encyclopaedia of Microcomputers. — 1999. — № 23 (2). — P. 121—152.
12. Moss B. New Literacies Books: Technology Based Formats for Motivating TechSavvy Middle Graders // Voices from the Middle. 2012, May. — Volume 19, Number 4. P. 76—78. — Mode of access: <http://www.ncte.org/library/NCTEFiles/Resources/Journals/VM/0194-may2012/VM0194Young.pdf>. — Title from the screen (Last accessed: 11.08.2016).
13. Schreurs K. Children's E-books are Born: How E-books for Children are Leading E-book Development and Redefining the Reading Experience // Partnership: the Canadian Journal of Library and Information Practice and Research. — 2013. — Vol. 8. No 2. — P. 1—14.
14. Shirauddin N. & Landoni M. Children's E-Book Technology: Devices, Books, and Book Builder // Information Technology in Childhood Education Annual. — 2003. — № 1. — P. 105—138.

В статтє предложена авторская разработка типологической классификации электронных изданий, построенная на основе сравнительного анализа классификаций электронных изданий, представленных в научном дискурсе, национальных стандартах Украины и Российской Федерации, с учетом новых видов изданий, появившихся с развитием цифровых технологий, а также терминологии, используемой в американской и западноевропейской издательской теории и практике.

Responding to the growth of digital products, the article offers the author's vision typological classification of electronic products in the book and journal industries. Classification was developed on the basis of a comparative analysis electronic publishing classifications represented in scientific discourse, national standards of Ukraine and the Russian Federation, and relevant foreign publishing case-study.

Надійшла до редакції 17 серпня 2016 року

УДК 655.26:82-1



*Анна Бідун,
магістр видавничої справи та редагування*

Структурно-просторовий вимір поетичної книги

У статті досліджено простір поетичного видання як концептуальне утворення, яке генерують його архітектоніка і сугестивні сили тексту. Проаналізовано особливості взаємодії загального тла (незадрукованої шпальти) з оптичним виміром поетичного тексту. Обґрунтовано важливість для видавничої практики осмислених структурно-просторових рішень під час конструювання поетичних видань.

Ключові слова: книжковий простір, шпальта, семантика паперу, ефірологія тексту, смислосфера, поетичні видання.

Особливості текстової організації твору впливають на конструювання концепції архітектоніки видання різних видів. Специфіка поезії чи не найбільше зумовлює видавничо-поліграфічну форму втілення конкретного видання,

впливає на результат її опрідметнення. Зважаючи, що у віршових збірках такі параметри, як зручність, ергономічність, доцільність тощо, мають інший вияв, доречно вести мову про структурний простір як мистецький концепт.

Взаємодія одного твору чи їхньої сукупності — у цьому разі текстів та їх опредметнення на папері — генерує потужний емоційний, смисловий, сугестивний синтез.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Брак ґрунтовних наукових досліджень, які б стосувалися розуміння структурного простору поетичних та інших видань як концепту призводить до зниження видавничої культури останніх. Оперування шпальтою як одним із основних видавничих ресурсів, набором її очевидних і латентних опцій дає змогу краще розуміти онтологію поетичного видання і застосовувати теоретичні напрацювання на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Структурно-естетичний простір книги як концепт найґрунтовніше досліджено у працях російського книгознавця М. Епштейна, який зосереджує увагу на семантиці задрукованих та вільних площ у їхньому протиставленні. Дослідники Д. Суховій, Н. Вроон та ін. акцентують на взаємодії текстового масиву та білизи шпальти як способу його вираження, підсилення. Думку про структурно-естетичний простір як самодостатній елемент композиції видання відстоює типограф Е. Рудер.

Нерозв'язані раніше частини загальної проблеми. Візуально-тактильний потенціал паперу — один з основних, базових ресурсів, яким оперує автор на етапі створення віршів (окрім доступних нині гаджетів), а видавець — під час роботи над поетичним виданням. Цьому важливому аспектові творення книги теоретики видавничої діяльності не приділяють достатньої уваги. Насправді, візуальний простір книги — семантично вагомий ресурс, який за ефективного використання може стати водночас і матеріальним носієм, і смисловим джерелом.

Мета публікації — дослідити проблему книжкового простору як концепту у редакційно-видавничій площині. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- обґрунтувати важливість онтологічного підходу до розуміння книжкового простору поетичних видань для видавничої практики;

- на прикладі поетичних видань української видавничої сфери продемонструвати опціональність шпальти як одного з інструментів конструювання архітектоніки книги;

- простежити взаємозв'язок книжкового простору і текстового масиву в їхній взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Закономірні для багатьох типів видань положення специфічно проявляють себе у книгах поетичних творів. Наприклад, В. Теремко зазначає: "...що більше потреб спроможна задовольнити книга і досконаліше задовольняє ключову потребу, то вища її функціональність, потужніша сила" [10, с. 96]. Відштовхуючись від цього концепту, поетичні збірки можна віднести з першого наближення до видань із низькою функціональністю, а відповідно — слабких. Це малообґрунтоване, а точніше — помилкове твердження базоване лише на тому, що поетичні видання мають специфічне призначення, функціонування, зрештою — практичне втілення. Вони відсилають читача не до конкретних, об'єктивно зумовлених і сталих фактів, а до метафізичних вимірів, що в кожній індивідуальній ситуації реалізуються по-різному. Адже поезія як один з інструментів фіксації дійсності — спосіб рефлексії автора на довколишні явища і процеси, де міра суб'єктивності апріорі присутня. Тому, поставивши в один ряд збірку поезій і, наприклад, енциклопедичне видання, останнє за означеними параметрами посідатиме значно вигіднішу позицію. Закономірно, що для всіх типів видань беззастережно застосувати такі критерії не зовсім коректно, адже наявність чи брак у поетичній збірці певних ознак не завжди доцільно вважати показником якості. Зрештою,

потрібно зважати, що різні типи видань мають різне цільове призначення і читач шукає ті з них, які б відповідали його потребам чи очікуванням, іноді — настроям, естетичним уподобанням, навіть читацькій моді.

Філософ книги М. Куфаєв стверджував, що читач сприймає жест і слово книги у цілковитій суміжності і злитості [12, с. 121]. Це свідчить, наскільки невіддільно потрібно розглядати текстове наповнення будь-якого видання, зокрема поетичного, та його завершеного вияву як видавничого продукту. Ці питання на різних етапах роботи вирішують і автор, і редактор, і видавець, користуючись не лише прикладними знаннями, а й інтуїтивним відчуттям. Адже проблема полягає у тому, що поетичні збірки, попри звичну форму, можуть мати абсолютно різноманітні вияви: від класичних форм подання до непересічних експериментів. Можна припустити, що посилюють цей процес не лише налаштованість створити цікавий, фахово і маркетингово сильний продукт, а й недосконалість чинних стандартів книготорення. Зокрема, у стандарті "Видання книжкові та журнальні. Вимоги до форматів ДСТУ 4489:2005" [2] у вступній частині зазначено: "Цей стандарт поширюється на видання книжкові та журнальні і встановлює вимоги до форматів. Стандарт не поширюється на альбоми, атласи, книжки-іграшки, нотні, а також мініатюрні, унікальні та експериментальні видання". Виходячи з цього, будь-яке поетичне видання можна вважати, наприклад, унікальним чи експериментальним, інше — мініатюрним. Адже семантичні межі цих понять також не окреслено у зазначеному стандарті.

Зосереджуючи увагу здебільшого на літературознавчому вимірі функціонування та значущості поетичних видань, українські науковці лишають поза увагою питання про такі видання, як синтетично згенерований продукт, в якому формальні чинники можуть ставати рівнослівними власне тексту. На початку нового тисячоліття польський дослідник З. Файфер окреслив смислові й функціональні контури терміна "лібература": суть такої "літератури тотальної" полягає в тому, що вся книжка може щось означати, тобто не лише літери, а й її форма, вигляд, верстка [6, с. 12].

Сучасні технологізація та глобалізація, які безпосередньо впливають на видавничі тенденції, зокрема й на трансформацію просторового представлення видань, провокують чимало суперечливих явищ, на які звертають увагу дизайнери. Наприклад, І. Стронговський зауважує: "Чим менше простору для мистецтва, тим менше простору для фантазії і творчості. Відповідно, електронна книжка, яка передбачає в якості своєї обкладинки іконку шириною сто пікселів, не може конкурувати з паперовою книгою для людей, які фетишизують саме оформлення" [5].

ґрунтовно проблему осмислення книжкового простору та функціонування у ньому тексту розглянув російський дослідник М. Епштейн. У його праці "Знак пробела" [12] докладно з'ясовано закономірності, вмотивованість різних, часто підсвідомих рішень, які певним чином впливають на сприйняття тексту. Сконденсовані у роботі знання можна застосовувати і при створенні поетичних видань, а отже, вони мають безпосередню прикладну цінність як для автора, так і для видавця.

Основний акцент, що стосується цього виміру проблеми, — пустота, простір навколо- та внутрішньо-текстовий. Для окреслення цих явищ М. Епштейн послуговується умовним знаком «"»», під яким має на увазі білизу, пустоту, пробіл, простір, позазнакові зони, семантичні дірки, текстуальні пустоти тощо. Це самодостатня, функціональна субстанція, яка співіснує з оптичними знаками. За умови усвідомлення «"»» можна досягти максимального емоційного і смислового ефекту від прочитання будь-

якого тексту, зокрема й поетичного, розвинути інтенційне читання. Більше того, М. Епштейн зауважує, що таку практику можна назвати паратекстуальним аналізом, який полягає в розумінні, усвідомленні значущих подібних текстуальних пустот, які, на відміну від паратекстуальних одиниць — позазнакові, а не іноматеріальні за природою [12, с. 204].

Існування оптичного знаку на шпальті, яке традиційно розглядають як протиставлення її білизні, може набувати нових трактувань саме через форму, зафіксовану на паперовій площині. Це значно розширює семантику будь-якого, в цьому разі поетичного, інформаційного повідомлення. Його просторову обмеженість можуть долати властивості різних видів паперу — послаблювати чи підсилувати оптичний ефект обраної для поетичного тексту графічної форми (сегментації вірша, вибір оптимальної шрифтової гарнітури тощо). Наприклад, вибір формату та паперу для поетичної серії "Українська Поетична Антологія" видавництва "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА" [8] надзвичайно вдалий, він однаково ефективно апелює до зорових і тактильних рецепторів, не нівелюючи при цьому смислової цінності текстів. Натомість збірка поезії Л. Костенко "Мадонна перехрест" [3] видавництва "Либідь" налаштовує на дискусійні думки. Її показна розкішність — крейдяний папір, ляссе, тиснення золотим кольором — швидше нагадує альбом. У контексті цього видання така ідея, попри претензію на преміум-клас, дисонує з інтимністю, майже сповідальністю текстів. Організація книжкового простору у цій збірці не акцентує на віршах, а відволікає від них. Очевидно, випущено з уваги тезу, згідно з якою, крім смислового впливу на реципієнта, варто враховувати й естетичний ефект, який реалізується не лише при спогляданні видання, а і при тактильній взаємодії з ним.

Папір як універсальний носій, ще до роботи з ним дизайнера, є своєрідним силовим полем, латентні можливості якого може виявляти певна організація оптичних знаків. Те, що творець книги, а потім — і читач, намагаються побачити вглибині екрана, чи паперу є потенційністю незримого запису, співвідносного з інтенцією читання, яку так само не можна звести до читання конкретних знаків, як інтенцію письма — до їхнього написання. У блакиті екрана чи білизні паперу читаємо те, що неможливо ніде більше прочитати — потенційність власне слова [12, с. 199].

Така позиція дає змогу обґрунтувати доречність, семантичну виправданість частково чи повністю незадрукованих віршами сторінок. Таке видавниче рішення може бути недоцільним з економічного погляду, натомість для читацької практики — універсальний інструмент, який допомагає налаштуватися на сприйняття, читання окремого вірша.

Незаповнений простір на шпальті створює ефект "повітря", водночас — сигналізує про початок і кінець певного твору, його тривалість у часі тощо. Білизна паперу підсилює вірш, увиразнює його читання саме через виокремлення оптичних знаків і форми. Брак зайвих текстових нагромаджень (коментарів, приміток, зауваг) максимально концентрує реципієнта. До того ж дизайнери можуть використовувати білизу шпальти як підсилувальний елемент, додаткове семантичне значення.

Наприклад, у книзі В. Бориспольця "Одкровення тиші" розташування віршів на шпальті функціонує як ще один знак — усі тексти, заверстані в нижній частині шпальти, є своєрідними текстовими якорями у площині паперу. Реципієнт із розвиненими читацькими навичками та відчуттям смаку має декодувати незадрукований простір як семантично рівнозначний тиші, як апелювання до назви видання. Завдяки такому видавничому рішенню книжковий простір,

який на перший погляд використаний нераціонально, перетворюється на концепт, набуває потужної дискурсивності.

У віршах знак «"»», описаний М. Епштейном, відіграє активну роль у семантизації тексту — навколо кожного рядка формується власне поле недовомовленості, і воно "пружне", то стискається, то розтягується, в протилежному співвідношенні до довжини рядка. Кожен рядок, розганяючись, "врізається" в це поле і, відштовхуючись від його краю, інтенціональної межі письма, повертає увагу назад, до наступного рядка [12, с. 206]. Це означає, що вірші, попри відносно визначену графічну структуру, зберігають пластичність форми, яка, будучи оптимізованою в шрифтовому накресленні, стає однаково значущою із сенсами, закладеними у зміст поетичного тексту.

Пробіл як протиставлення задрукованої шпальті є ключовим елементом книжкового простору та функціонує на рівнях усього видання і окремого поетичного тексту. Концентрація пробілів, як вертикальних, так і горизонтальних, не розчленовує текст на мікросегменти, а лише змінює динаміку його сприйняття, даючи читачу більше часу на розуміння сенсу елементів, що виявилися в оточенні паузи [9].

Значення незаповненого місця у візуальній структурі тексту — проблема, яку досліджують давно, на різному матеріалі та в різних аспектах. Судження щодо значення пустоти на друкованій сторінці зустрічаємо в роботах з теорії літератури, типографіки і культурології [9]. Суттєвої переконливості набуває висловлювання про те, що іноді пусте місце стає функціональним розділовим знаком, а також — про пробіл як особливий мовний знак, навантажений смислами. Його особливість полягає в неможливості формулювання спільного, універсального і несуперечливого значення знаку пробілу. Звісно, в цьому полягають і складність, і шанс для творчих пошуків одночасно. Слушна думка П. Клоделя: "Кожен вірш замкнений в собі і повинен би мати власну форму, тому в поетичних збірках завжди є щось вимучене і незв'язне" [11, с. 157]. На перший погляд, "вимучене і незв'язне" стосовно таких видань може здатися перебільшеним, а насправді, майже кожне з них стає вторинним щодо природи слова як усного елементу. Тому будь-який вияв усного поетичного слова у друкованій формі — явище певним чином синтетичне, хоч і не менш цікаве. Усе це мотивує потребу розрізнити поетичний текст в усній і друкованій формах і їхні потенційні виражальні можливості. Адже для будь-якого тексту, а особливо для віршованого, книжковий простір є своєрідним вмістилищем із заданими технічними параметрами, але необмеженим смисловим потенціалом.

Поетичні тексти — чудовий матеріал для видавничих експериментів. Більш-менш звична для суспільства форма віршів дає змогу працювати з ним як із пластичним елементом, підсилюючи чи послаблюючи окремі його частини за допомогою просторового розташування, вмілої розстановки пробілів тощо. Саме це дає змогу привернути увагу до поетичних збірок, спонукати читача до прочитання якщо не всього видання, то хоча б кількох текстів. У контексті порушеного питання цікаву позицію обстоює Е. Рудер: "Задрукована поверхня має перебувати у співвідношенні з незадрукованою, а напруга — результат контрасту. Поєднання однозначних моментів породжує лише набридливий одноманіття" [7, с. 132].

Те, що Е. Рудер називає не безликою порожнечою, простором, а елементом відтиску [7, с. 34], М. Епштейн, узагальнюючи і підсумовуючи, виводить у концепт, який можна застосувати до різних книг, не тільки поетичних. Йдеться про екологію і про ефірологію тексту. Згідно з теорією, не може бути абсолютно пустого простору, позбавленого будь-яких фізичних чи смислових властивостей,

і дослідник вивчає цю смислову наповненість пустоти, вагомість без актуального знаку і значення. Ефірологія тесту може стати суттєвим доповненням до семіотики, що вивчає систему знаків, у широкому розумінні — "семіосферу" [12, с. 202].

Ці ідеї актуалізують проблематику візуальності поетичного видання для сучасної науки, оскільки практика повсякчас пропонує нові структурно-естетичні рішення, які потребують раціонального осмислення. Наразі якісних теоретично-прикладних напрацювань, які могли слугувати хоча б умовним орієнтиром при підготовці поетичних видань, сучасна наука не запропонувала.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Структурно-естетичний простір будь-якого видання має не лише технологічний, а й смисловий та емоційний виміри. Це один із найпростіших, найдоступніших, але водночас — найдієвіших способів організації текстового елемента, який читач виявляє та сприймає органічно на інтуїтивному рівні. У поетичних виданнях можна якнайкраще використовувати книжковий простір як інструмент, пластичний матеріал, здатний поставати так само сильно, як і текст, задрукований на ньому.

Вдала організація поетичних текстів на шпальті є не лише способом увиразнення віршової структури, смислової сфери і графіки тексту, а й певним маркером, завдяки якому реципієнт ідентифікує текст як поезію, а книгу — як поетичну. Не менш важлива і ритмічна організація видання, якої можна досягти за допомогою балансу простору та нагромадження оптичних знаків віршів. У будь-якому разі — це вплив на читацькі інтенції, користувацькі практики. Для поета незадрукований простір шпальти стає таким самим виражальним елементом, як і слово, незалежно від того, яким поетичним практикам він надає перевагу. У більшості випадків "пробіл", "порожнеча", "простір" набувають семантичного навантаження, напруги. Окрім окреслення структури вірша, акцентування окремих його рядків, строф чи лексем, — такі "просторові утворення" можуть апелювати до наскрізної теми збірки, лейтмотиву, настрою тощо. Просторова організація віршів під час творення поетичних видань — суттєва смислотвірна функція у побудові оптимальної архітекtonіки такої літератури. З другого боку — це спосіб організації читання поетичних видань і вплив на процеси сприйняття текстів реципієнтом. Не маючи графічного позначення, "простір", "повітря", "пробіли" стають своєрідним еквівалентом пауз в усному мовленні, що, втілюючись на шпальті, лише підсилює власну метафоричність, семантичну значущість окремого вірша та усієї книги як продуманої, творчо зrealізованої конструкції.

Список використаної літератури

1. *Борисполець В.* Одкровення / В. Борисполець. — Київ : Академвидав, 2012. — 192 с.
2. *Видання книжкові та журнальні. Вимоги до форматів ДСТУ 4489:2005.* — Режим доступу: <http://www.chytomo.com/standards/vidannya-knizhkovi-ta-zhurnalni-vimogi-do-formativ-dstu-44892005>. — Назва з екрана.
3. *Костенко Л.* Мадонна перехресть / Костенко Ліна. — Режим доступу: <http://www.lybid.org.ua/khudozhnia-literatura/madonna-perekhrest-detail>. — Назва з екрана.
4. *Куфаев М. Н.* Проблемы философии книги. Книги в процессе общения / М. Н. Куфаев. — Москва : Наука, 2004. — 188 с.
5. *Олиферчук С.* Стронговський: "Я не особливий. Я спостережливий" // Zbruc. — Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/18565>. — Назва з екрана.
6. *Починюк Ю.* Експерименталізм у літературі: декілька слів про "інакшість" поезії / Ю. Починюк // Книгознавчий часопис "Коло". — 2014. — № 11. — 104 с.
7. *Рудер Э.* Типографика. — Москва : Книга, 1982. — 275 с.
8. *Серія "Українська Поетична Антологія" // Видавництво "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА".* — Режим доступу: <http://ababahalamaha.com.ua/uk/>. — Назва з екрана.
9. *Суховай Д.* Графика современной русской поэзии // Д. Суховай. — Режим доступу: <http://www.levin.rinet.ru/FRIENDS/SUHOVAI/disser/04.html>. — Загл с екрана.
10. *Теремко В. І.* Видавництво-XXI. Виклики і стратегії : монографія / Василь Теремко. — Київ : Академвидав, 2012. — 328 с. — (Серія "Монограф").
11. *Человек читающий. НОМО LEGENS.* Писатели XX века о роли книги в жизни человека и общества / Сост. С. И. Бэлза. — Москва : Прогресс, 1983. — 454 с.
12. *Эпштейн М.* Знак пробела: О будущем гуманитарных наук. — Москва : Новое литературное обозрение, 2004. — 864 с.

В статті досліджено книжне простір як концептуальне формування, яке, крім архітекtonіки видання, формує смислове поле помещеного тексту. Проаналізовані особливості взаємодії невіддрукованої смислової смуги з оптичним виміром поетичного тексту. Обґрунтовано важливість для видавничої практики осмисленого використання книжного простору в процесі конструювання поетичних видань.

The bookspace as a conceptual formation has been investigated. Besides of the architectonics of the book, this conceptual formation forms the semantic field of the text put into its frames. The peculiarities of interaction of the unprinted spread with the optic dimension of the poetic text have been analyzed. The importance of the intelligent usage of the bookspace during constructing of the book of poetry for the printing practices has been reasoned.

Надійшла до редакції 22 липня 2016 року